

volumes of simple exports fell on commodity positions, which are mostly represented by raw materials. The study of the regional structure of the export of agro-food products testified to the tendency of its increase in almost all regional markets.

It has been established that as a result of Russian aggression, there have been significant changes in the volumes, commodity and regional structure of Ukrainian agro-food exports. Volumes of Ukrainian exports have significantly decreased, mainly due to the blocking of seaports; increased importance in the export of the EU country.

Prospects for further research can be the study of the reorientation of logistics routes and the expansion of sales markets, as well as directions for improving Ukraine's position in the main world regional markets.

Key words: export, agro-food products, level of export orientation, commodity structure of export, regional structure of export, agro-food sector.

УДК: 349.3

DOI: 10.32782/2415-8240-2023-102-2-82-91

СИСТЕМА ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

Н. В. БОНДАРЕНКО, кандидат економічних наук

Ю. В. УЛЯНИЧ, кандидат економічних наук

Т. А. ДЕРКАЧ, кандидат економічних наук

Н. В. АНДРУСІШИНА, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Уманський національний університет садівництва

Стаття присвячена системі пенсійного забезпечення в Україні і основним проблемам, які в ній існують. Розглянуто можливі напрями покращення та розвитку системи, включаючи фінансову стійкість, зменшення розбіжностей у розмірах пенсій, раціональне встановлення пенсійного віку, розширення пенсійного покриття, ефективне управління та підвищення фінансової грамотності громадян. Висвітлено обставини, що призвели до неуспішного впровадження накопичувальної системи і описує параметричні зміни, що були введені до солідарної пенсійної системи. Загалом, стаття підкреслює важливість забезпечення стійкості пенсійного страхування в Україні та необхідність реформ для поліпшення соціального забезпечення пенсіонерів.

Ключові слова: соціальне забезпечення; пенсійне страхування, пенсійне забезпечення; пенсійна реформа; соціальні послуги; межа бідності; мінімальний економічний добробут.

Постановка проблеми. Діяльність системи пенсійного забезпечення є важливою та необхідною умовою розвитку багатьох сфер національної економіки. У зв'язку з кризою та існуючою солідарною пенсійною системою, рівень соціального забезпечення українських пенсіонерів був недостатньо високим. Проте, з початком повномасштабної агресії російської федерації проти

України, матеріальна підтримка людей похилого віку знизилася до рівня межі бідності, що створює серйозний ризик для пенсіонерів. Система пенсійного забезпечення в Україні стикається з численними викликами і проблемами, які мають серйозний вплив на життя пенсіонерів та фінансову стабільність держави. Основними є: проблемами у фінансуванні, демографічна ситуація, зменшення робочої сили, низькі заробітні плати призводять до зменшення внесків у пенсійний фонд, що в свою чергу впливає на можливість забезпечити адекватні пенсії для майбутніх поколінь пенсіонерів. Також у системі пенсійного забезпечення в Україні існує велика залежність від державного пенсійного фонду. Це означає, що пенсії виплачуються за рахунок поточних внесків працездатного населення. Система пенсійного забезпечення в Україні також стикається з проблемами корупції та недовіри, виникнення несправедливості між різними категоріями пенсіонерів.

Розв'язання цих проблем вимагає комплексного підходу та реформування системи пенсійного забезпечення в Україні. Необхідність забезпечення стабільного фінансування, боротьба з корупцією, покращення соціального захисту пенсіонерів і розширення можливостей для працевлаштування мають бути серед пріоритетних напрямків дій уряду та соціальних організацій для розв'язання проблеми системи пенсійного забезпечення в Україні. Тому питання пенсійного забезпечення є надзвичайно актуальним для України і потребує наукового вирішення, враховуючи воєнний стан в країні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням особливостей державного фінансування системи пенсійного забезпечення присвячено багато праць та досліджень науковців. Зокрема, значний внесок у розкриття питання пенсійного забезпечення в Україні зробили багато науковців, економістів, соціологів та фахівців з інших галузей: Бессараб В., Минюком Е., Ковалем О., Шаповалом М., Гамановою О., Гетьманом О., Романюком О., Гнибіденком І., Кравченком М., Крентовською О., Козиревим В., Лібановою Е., Нечай А., Кукуриком М., Боровиком П., Зайчуком Б., Андрусевичем Н., Руденком Я., Макаровом О. та багато інших. Дані дослідження охоплюють широкий спектр аспектів, включаючи правові, економічні, соціальні та демографічні аспекти і як результат, формулюються рекомендації та пропозиції щодо поліпшення пенсійного забезпечення в Україні, зміни законодавства та розвитку соціальних програм. Ці дослідження відіграють важливу роль у формуванні стратегії розвитку пенсійної системи та сприяють покращенню соціального захисту пенсіонерів в Україні.

Методика досліджень. При дослідженні системи пенсійного забезпечення в Україні використовувалися різні методи досліджень: аналіз статистичних даних використовувалися при зборі та аналізі статистичних даних про пенсійну систему; опитування – за допомогою якого було зібрано думки, досвід та задоволення пенсіонерів щодо системи пенсійного забезпечення; економічне моделювання дало змогу проаналізувати фінансову стійкість та ефективність пенсійної системи; порівняльний аналіз допоміг провести порівняльний аналіз систем пенсійного забезпечення в інших країнах, зокрема в країнах з розвинутою

пенсійною системою; експертна оцінка використовувалася при залученні експертів з пенсійного забезпечення, економістів, соціологів та інших фахівців для проведення оцінки системи.

Мета дослідження. Полягає у глибокому аналізі системи пенсійного забезпечення в Україні з ціллю оцінки її ефективності та стабільності. Дослідження спрямоване на виявлення можливих недоліків, проблем та викликів, з якими стикається система пенсійного забезпечення в країні. Крім того, мета полягає у визначенні причин, що призводять до цих проблем, та пошуку ефективних рішень для їх вирішення.

Результати досліджень. Система пенсійного забезпечення є одним із найважливіших чинників забезпечення потреб громадян, які досягли пенсійного віку. Від ефективності структури та діяльності цієї системи залежить змога пенсіонерів пристойно жити після завершення трудової діяльності [1]. Крім того, отримання пенсії є додатковим стимулом легалізувати трудову діяльність для отримання необхідного стажу.

У 21 столітті питання пенсійного забезпечення активно обговорюється багатьма науковцями та практиками, чи то на рівні економіки, чи то на рівні філософії, соціології та права. Пенсії, які виплачує держава, є одним із важливих чинників, що визначають рівень життя людей і добробут найбідніших верств населення. Однією із сучасних тенденцій є те, що пенсійне забезпечення в багатьох країнах стало заручником політичної ситуації, тому пенсійні виплати збільшуються.

Пенсійне забезпечення є важливою складовою соціального захисту населення, оскільки воно виступає основною та необхідною гарантією стабільного розвитку суспільства. Ця система враховує інтереси як активного, так і непрацездатного населення, охоплюючи їх одночасно. Пенсійне забезпечення, яке включає в себе особливу роль державної соціальної функції, становить важливу складову для тих, хто має право на пенсію згідно з чинним законодавством. Пенсійне забезпечення є однією з основних гарантій матеріального забезпечення громадян, які не можуть працювати, оскільки для них пенсія фактично стає основним джерелом забезпечення виживання [2].

Рівень пенсійного забезпечення є показником економічного та соціального стану населення країни. Після виходу на пенсію людина втрачає поточне джерело доходу і в країнах з перехідною економікою залежить від державної пенсійної системи. Значну частину населення становлять пенсіонери, й держава не може не звертати уваги на цю велику категорію громадян. Соціальну захищеність пенсіонерів гарантує уряд, шляхом виплачування пенсій та постійного перегляду їх розміру відповідно до зростання вартості мінімального споживчого кошика.

До притаманних ознак пенсійного забезпечення, належать:

– фінансування за рахунок спеціально створених державних і недержавних фондів (Пенсійного фонду, недержавних пенсійних фондів; Накопичувального фонду);

– надання у встановлені строки у грошовій формі довічно;

– реалізується не в будь-якій життєвій ситуації, що потребує соціальної підтримки, а лише в окремих випадках – збереження непрацездатності осіб, не здатних до трудової діяльності за віком або за станом здоров'я;

– розмір пенсії залежить від таких факторів, як розмір заробітної плати, тривалість страхового стажу, кількість відпрацьованих років та здійснені накопичення;

– перерозподіл доходів від працездатного населення на користь пенсіонерів як кінцевих споживачів;

– особа, яка має право на пенсію, визначається законом або договором.

Основними цілями пенсійного забезпечення є: запобігти бідності та подальшому зниженню життєвого рівня; розподіл витрат на споживання протягом життя; забезпечення гарантованого доходу у результаті припинення трудової діяльності чи у старості [3].

Умови війни в 2022 році привели до появи нової реальності, вимагаючи від нас пристосування до нових викликів, правил та бізнес-культури. На початку це може бути шоком та страхом, проте людина має властивість адаптуватися, що дозволяє їй швидко пристосуватися до нових умов існування. Війна суттєво змінила життя мільйонів пенсіонерів в Україні.

Повномасштабна агресія рф проти України, яка почалася 24 лютого 2022 року, створює значні ризики для осіб пенсійного віку, оскільки більшість із них не лише не можуть залишити межі нашої держави, а й не можуть залишити інтенсивні бойові дії та окуповані території. Крім того, погіршення економічної ситуації в країні та знецінення національної валюти вплинуло на реальну вартість пенсій, що призвело до зниження купівельної спроможності пенсіонерів, а отже, і рівня їхнього життя.

Встановлення мінімально необхідного рівня економічного добробуту громадян є критично важливим аспектом якісного соціального захисту. Однією з найбільших верств населення в Україні є пенсіонери, які, враховуючи значну еміграцію, викликану повномасштабною війною з російською федерацією, складають близько третини загального населення України.

Мінімальний рівень економічного добробуту для пенсіонерів визначається рівнем пенсійного забезпечення, який в свою чергу є основою соціального забезпечення таких осіб.

Відповідно до особливостей солідарної пенсійної системи, в Україні, щорічно встановлюється мінімальний рівень пенсії. Таким чином, станом на липень 2022 року мінімальний розмір пенсії в Україні становить 2600 гривень [4]. Що стосується середнього розміру пенсії, то цей показник є некоректним, враховуючи наявність в Україні спеціальних пільгових пенсій, які призначаються за певні заслуги або у зв'язку з роботою осіб, які виконують певну важку чи шкідливу роботу, оскільки мінімальний розрив між пенсіями та спеціальними пільговими пенсіями може досягати понад 30 разів. Відповідно до Закону України «Про заходи щодо законодавчого реформування пенсійної системи» від 8 липня 2011 року № 3668-VI максимальний розмір пенсії не може перевищувати 10 % прожиткового мінімуму [5]. Однак це обмеження не

поширюється на тих, кому було призначено підвищені пенсії до набрання чинності законом. Тому, аналізуючи розмір пенсійного забезпечення в Україні та його достатність для забезпечення мінімального економічного добробуту пенсіонерів, доцільно використовувати градацію, запропоновану Пенсійним фондом України або Державною службою статистики України. Щодо формулювання мінімального розміру пенсійного забезпечення для досягнення мінімального економічного добробуту, насамперед, необхідно використовувати розрахунки ООН, згідно з якими межа бідності становить 5,5 доларів США на день доходу на одну особу. Таким чином, будь-яка особа, яка отримує дохід не менше 5,5 доларів США на день, вважається знаходитися поза межею бідності [6].

В таблиці 1 наведено приблизну кількість пенсіонерів України, які отримують пенсію в розмірі менше за 165 доларів на місяць, це можна назвати критичною ситуацією в пенсійній системі, оскільки з них видно, що 8,69 млн пенсіонерів України, що становить 80,5 % від загальної кількості, знаходяться нижче рубежу бідності.

Табл. 1. Розрахунок доходу пенсіонерів України та розміру пенсії на один день в доларах США станом на вересень 2022 року [4]

Величина пенсій у грн.	Частина пенсіонерів, які одержують конкретний розмір пенсії, %	Кількість пенсіонерів, які одержують конкретний обсяг пенсії, млн осіб	Величина пенсії в \$ США**	Дохід в \$ однієї особи що отримує пенсію за 1 день
до 2000 грн	3,70 %	0,40	до 47,96 дол.	до 1,6 дол.
від 2001 до 3000 грн	40,40 %	4,36	від 47,98 до 82,05 дол.	від 1,6 до 2,4 дол.
від 3001 до 4000 грн	20,50 %	2,21	від 71,94 до 71,97 дол.	від 2,4 до 3,2 дол.
від 4001 до 5000 грн	10,90 %	1,18	від 95,95 до 119,9 дол.	від 3,2 до 4,0 дол.
від 5001 до 10000 грн	18,30 %	1,98	від 119,93 до 239,81 дол.	від 4,0 до 7,99 дол.
понад 10000 грн	6,20 %	0,67	понад 239,81 дол.	понад 7,99 дол.
Приблизна кількість пенсіонерів України, які перебувають поза межею бідності, млн осіб		8,69	x	x

Проте, 6,98 млн пенсіонерів отримують в середньому за день дохід не більше ніж 3,2 доларів. Якщо війна з російською федерацією затягнеться, а національна економіка продовжить занепадати, то, ймовірно, відбудеться

знецінення національної валюти, що призведе до збільшення кількості пенсіонерів, які опиняться за межею бідності.

Необхідно наголосити на значенні нематеріального аспекту соціального захисту пенсіонерів, який базується на наданні високоякісних соціальних послуг, зокрема у сфері соціального забезпечення, це особливо важливо в умовах воєнного стану та обмежених ресурсів для швидкого зростання доходів державного бюджету України та Пенсійного фонду України. Майже половина мінімального набору продуктів харчування на місяць може бути придбана лише з пенсії 400 тис. пенсіонерів в Україні, тоді як 4,36 млн осіб повністю витрачають свою пенсію на споживчі потреби. У зв'язку з цим, необхідно розробити механізми для забезпечення матеріальної та соціальної підтримки цієї категорії осіб які отримують пенсію в розмірі до 3000 грн.

Тому необхідно розробити механізми збільшення матеріального забезпечення незахищеної категорії пенсіонерів із меншими пенсіями як під час, так і після воєнного стану. В умовах воєнного стану одним із таких механізмів може стати виплата Урядом безумовного базового доходу [7] пенсіонеру в розмірі 4–5 тис. грн для створення належного запасу продуктів харчування та медикаментів для отримання пенсіонерів пенсії до 2 тис. грн. Крім того, можна розглянути механізм повного субсидування комунальних послуг для одиноких пенсіонерів, які отримують пенсію до 3 тис. грн.

Проте, забезпечення безумовних доходів у розмірі 21,8 млрд грн окремих категорій пенсіонерів може бути надскладним завданням для бюджету, враховуючи високий дефіцит державного бюджету України, економічну кризу, високий рівень інфляції, тому варто посилити співпрацю з міжнародними гуманітарними організаціями, такими як: Всесвітня продовольча програма; НУО «Людина в біді»; Європейський механізм цивільного захисту; Управління з координації гуманітарних питань ООН та ін. Перелічені гуманітарні організації неодноразово брали участь у порятунку пенсіонерів на передовій та звільнених територіях України, але гуманітарна криза, викликана економічною кризою, охопила всю нашу державу, але публічної інформації про проблеми бідності пенсіонерів мало, оскільки основний інформаційний потік спрямований на передову.

Основні проблеми системи пенсійного забезпечення в Україні включають:

- фінансова нестійкість, це виникає коли система пенсійного забезпечення стикається з проблемою недостатніх фінансових ресурсів для виплат пенсій. Низькі пенсійні внески, недостатні заробітні плати та демографічні виклики, такі як зменшення населення та зростання частки пенсіонерів, призводять до дисбалансу між доходами та витратами пенсійного фонду;

- недостатність пенсійних виплат проявляється у розмірах пенсій, який у багатьох випадках є недостатнім для забезпечення достойного рівня життя пенсіонерів. Це особливо стосується груп населення з низькими заробітними доходами або обмеженим страховим стажем;

- низький пенсійний вік в Україні порівняно з іншими країнами. Це призводить до того, що пенсіонери виходять на пенсію на ранніх етапах свого

життя, що збільшує фінансове навантаження на пенсійну систему та скорочує період активного заробітку;

- тіньова економіка та несплатежі заробітної плати призводять до зменшення обсягу пенсійних внесків до пенсійного фонду, що погіршує фінансове становище системи пенсійного забезпечення.

- нерівність та несправедливість система пенсійного забезпечення проявляється у розподілі пенсійних виплат. Існують великі розбіжності в розмірах пенсій між різними категоріями пенсіонерів, що породжує відчуття несправедливості серед населення.

- демографічні виклики виражаються через зменшення населення та зростання частки пенсіонерів впливають на фінансову стійкість системи. Відсутність достатнього числа працездатного населення призводить до зменшення пенсійних внесків та збільшення потреб у виплатах пенсій;

- корупція та недовіра, що призводить до неправильного розподілу коштів, втрати довіри громадян до системи та погіршення її ефективності.

Ці проблеми складні та потребують системного підходу та реформ для їх вирішення.

Отже, основними напрямками покращення та розвитку системи пенсійного забезпечення в Україні можна визначити забезпечення фінансової стійкості, зменшення розбіжностей у розмірах пенсій, раціональне встановлення пенсійного віку, розширення пенсійного покриття, прозоре та ефективне управління, а також підвищення свідомості та фінансової грамотності громадян. Також однією з важливих складових у поліпшенні соціального забезпечення осіб які отримують пенсію в Україні після завершення війни є необхідність проведення пенсійної реформи. Це обумовлено тим, що одним з недоліків пенсійної системи України є неефективне функціонування принципу солідарності між поколіннями та між категоріями пенсіонерів. Ураховуючи демографічну кризу, спричинену старінням населення, значним приростом мігрантів внаслідок війни та зростанням безробіття, стає складною завданням забезпечити стійкі надходження єдиного соціального внеску в Пенсійний фонд з боку працездатного населення для забезпечення потреб осіб похилого віку.

Для вирішення проблем, що виникають у солідарній системі пенсійного забезпечення в Україні, можна розглянути можливість впровадження накопичувальної системи пенсійного забезпечення як другого рівня. Цей підхід передбачає, що працюючі громадяни сплачують внески до накопичувального фонду, а після досягнення пенсійного віку отримують накопичені кошти у вигляді разової допомоги або щомісячних виплат. Метою накопичувальної системи є збалансування доходів і витрат пенсійних фондів та збільшення розміру пенсійних виплат. Проте, через затримку прийняття управлінських рішень та існуючі ризики, запровадження пенсійної системи другого рівня в Україні не було успішним. Замість цього, були введені параметричні зміни до солідарної пенсійної системи. Ці зміни включали збільшення страхового стажу, підвищення пенсійного віку та скасування деяких особливих умов для отримання пенсій за вислугою років.

Таким чином, в Україні були вжиті заходи, щоб зміцнити солідарну систему пенсійного забезпечення, але впровадження накопичувальної системи другого рівня не вдалося здійснити через обставини, що виникали у процесі [8].

Варто відмітити, що для впровадження обов'язкової накопичувальної системи – другого рівня пенсійної системи в майбутньому необхідно створити умови, що гарантують збереження вартості пенсійних внесків і надають гарантії щодо їх виплати після виходу на пенсію.

Пенсійне забезпечення є унікальним показником добробуту держави та рівня життя людей. Саме пенсійне забезпечення розглядається як особлива частина соціальної функції держави, а також тих, хто має право на пенсію згідно з чинним законодавством. Економічна та імміграційна криза в Україні через війну з російською федерацією негативно вплинула на рівень соціального забезпечення українських пенсіонерів. Зокрема, внаслідок девальвації національної валюти та інфляції реальна вартість пенсій значно знизилася, що призвело до того, що приблизно 80 % українських пенсіонерів опинилися нижче межі бідності. Додатково, близько 4,4 млн пенсіонерів витрачають всю свою пенсію на придбання продуктів харчування, що створює катастрофічну ситуацію в галузі соціального забезпечення пенсіонерів. Для вирішення проблеми зі зростанням рівня соціального захисту пенсіонерів в Україні в умовах воєнного стану, в статті пропонується розширити співпрацю з міжнародними гуманітарними організаціями. Також потрібно включити до переліку осіб, які потребують гуманітарної допомоги, пенсіонерів, які отримують пенсію в розмірі до 2 тис. грн, а також одиноких пенсіонерів з пенсією до 3 тис. грн.

Висновок. Основні напрями покращення та розвитку системи пенсійного страхування в Україні включають забезпечення фінансової стійкості, зменшення розбіжностей у розмірах пенсій, раціональне встановлення пенсійного віку, розширення пенсійного покриття, прозоре та ефективне управління, а також підвищення свідомості та фінансової грамотності громадян. Однак, однією з важливих складових у поліпшенні соціального забезпечення осіб, які отримують пенсію в Україні після завершення війни, є необхідність проведення пенсійної реформи.

З метою вирішення проблем солідарної системи пенсійного забезпечення, можна розглянути впровадження накопичувальної системи пенсійного забезпечення як другого рівня. Проте, наразі запровадження цієї системи в Україні не було успішним через затримку прийняття управлінських рішень та існуючі ризики. Замість цього, були введені параметричні зміни до солідарної пенсійної системи.

Для успішного впровадження накопичувальної системи у майбутньому, необхідно створити умови, що гарантують збереження вартості пенсійних внесків і надають гарантії щодо їх виплати після виходу на пенсію. Варто звернути увагу на потребу проведення пенсійної реформи з урахуванням демографічної кризи, старіння населення, міграційних процесів та інших факторів, що впливають на стійкі надходження до Пенсійного фонду та забезпечення потреб пенсіонерів.

Література:

1. Гаманова О., Димніч О. Проблеми побудови в Україні трирівневої пенсійної системи. *Фінанси, облік і аудит*. 2017. № 2 (30). С. 58–59.
2. Смутчак З. В. Система пенсійного забезпечення як складова соціального захисту населення. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2016. Вип. 5-2 (15). С. 66–69.
3. Шалієвська Л. І. До питання про сутність пенсійного забезпечення населення України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна*. 2018. Вип. 1. С. 130–140.
4. Соціальний захист. 2022. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 18.01.2023).
5. Про заходи щодо законодавчого реформування пенсійної системи: закон України № 3668-VI від 8 липня 2011 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3668-17#Text> (дата звернення: 18.01.2023).
6. The development impact of the war in Ukraine. Initial projections. United Nations development programme. 2022. URL: <https://www.undp.org/publications/developmentimpact-war-ukraine-initial-projections> (дата звернення: 18.01.2023).
7. Юрків Ю. Безумовний базовий дохід після війни в Україні: чи доцільно? *Економічна правда*. Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/05/5/686659/> (дата звернення: 02.02.2023).
8. Пищуліна О., Коваль О., Бурлай Т. Фінансові, соціальні та правові аспекти пенсійної реформи в Україні. світовий досвід та українські реалії. Центр Разумкова. Видавництво «Заповіт». 2017. 456 с.

References:

1. Gamanova, O., Dymnich, O. (2017). Problems of building a three-level pension system in Ukraine. *Finance, accounting and auditing*, no. 2 (30), pp. 58–59. (in Ukrainian).
2. Smutchak, Z. V. (2016). Pension system as a component of social protection of the population. *Economic Herald. Zaporizhzhia State Engineering Academy*, issue 5-2 (15), pp. 66–69. (in Ukrainian).
3. Shalievskaya, L. I. (2018). To the question of the essence of pension provision of the population of Ukraine. *Scientific Bulletin of the Lviv State University of Internal Affairs. The series is economical*, issue 1, pp. 130–140. (in Ukrainian).
4. Social protection. 2022. Official website of the State Statistics Service of Ukraine. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (date of application: 18.01.2023).
5. On measures for legislative reform of the pension system: Law of Ukraine No. 3668-VI of July 8, 2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3668-17#Text> (date of application: 18.01.2023).
6. The development impact of the war in Ukraine. Initial projections. United Nations development program. 2022. URL: <https://www.undp.org/publications/developmentimpact-war-ukraine-initial-projections> (date of access: 18.01.2023).
7. Yurkiv, Yu. Unconditional basic income after the war in Ukraine: is it appropriate? *Economic truth*. Access mode:

https://www.epravda.com.ua/columns/2022/05/5/686_659/ (date of application: 02.02.2023).

8. Pyshchulina, O., Koval, O., Burlai, T. (2017). Financial, social and legal aspects of the pension reform in Ukraine. world experience and Ukrainian realities. Razumkov Center. "Zapovit" publishing house. 456 p. (in Ukrainian).

Annotation

Bondarenko N. V., Ulianych Yu. V., Derkach T. A., Andrusishyna N. V.

The pension system in Ukraine

The paper is devoted to Ukrainian pension system and the main problems that exist there. It examines the potential for improving and developing the system, including financial sustainability, reducing pension inequality, setting reasonable retirement ages, expanding pension coverage, effective administration, and improving the financial literacy of the population. The paper examines current approaches to defining the concept of "pension provision" and confirms its nature and effectiveness in Ukraine.

The war against Russian Federation and the resulting devaluation of the country's currency have significantly reduced the level of social protection for pensioners, proving that approximately 8.69 million pensioners are below the poverty line. In order to increase the level of social protection of pensioners in Ukraine under martial law, it is proposed to expand cooperation with international humanitarian organizations and to introduce compulsory social services in the form of assistance to pensioners registered in employment centers.

Particular attention is paid to the introduction of a funded pension system as the second pillar and the need for pension reform. It clarifies how the introduction of the endowment plan failed and explains the parametric changes introduced to the PAYG pension plan. In general, the article emphasizes the importance of ensuring the sustainability of pension provision in Ukraine and the need for reforms to improve the social security of pensioners.

For the successful implementation of the accumulation system in the future, it is necessary to create conditions that guarantee the preservation of the value of pension contributions and provide guarantees regarding their payment after retirement. It is worth paying attention to the need to carry out a pension reform taking into account the demographic crisis, population aging, migration processes and other factors that affect stable incomes to the Pension Fund and meeting the needs of pensioners

Key words: *social security; pension provision; pension reform; social services; poverty line; minimum economic well-being.*